

Uvodna riječ

Zbornik *Metafilozofija i pitanja znanstvene metodologije* donosi izlaganja s istoimenog petog Okruglog stola nastavnika i studenata Odsjeka za filozofiju Filozofskog fakulteta te gostiju s drugih odsjekâ i institucija iz zemlje i inozemstva, održanog 7. prosinca 2019.

Tematika petog okruglog stola koncipirana je kao radna teorijska platforma oko toposa i nedoumicâ vezanih za status i narav filozofske metode koje predstavljaju izazov za filozofe od antičkih vremena. Možemo li tvrditi da je filozofija kroz svoj povijesni razvoj stvorila posebne metode i načine postupanja s obzirom na predmete istraživanja? Da bi odgovorila na takva pitanja, 'filozofija filozofije' ili 'metafilozofija' istražuje status filozofijskog diskursa, granice filozofije kao načina istraživanja uopće, pitanja epistemičkih, etičkih i drugih ciljeva filozofije. Filozofska zajednica uobičajeno drži da filozofija ima poseban status ili utemeljiteljski mandat, no upravo se to pokazalo kao predmet spora i polemike kroz povijest filozofije i teorija znanosti. Pritom građa metodološke polemike nije proizvedena samo kroz unutrašnja trenja i "obiteljske svađe" između filozofâ, nego i razvojem posebnih znanstvenih disciplina

Foreword

The collection of papers *Metaphilosophy and Issues of Methodology in the Sciences* brings together contributions to the Fifth Round Table held at the Department of Philosophy on December 7, 2019 under the same title, and uniting professors, students and guests from other departments of the Faculty, as well as from other institutions in Croatia and abroad.

The Fifth Round Table was conceived as a working platform revolving around topics and aporias related to the status and nature of the philosophical method, which have presented a challenge for philosophers since ancient times. Can we claim that philosophy, in its historical development, created peculiar methods and procedures in regard to their specific objects of investigation? In order to answer this question, 'philosophy of philosophy' or metaphilosophy endeavors to scrutinize the status of philosophical discourse, the limits of philosophy's very mode of exploration, as well as questions about the epistemic, ethical and other aims of philosophy. The community of philosophers usually holds that philosophy has a peculiar status or a foundational mission, but

za koje se ponekad tvrdi da preuzimaju posao koji je ranije bio prepušten ekskluzivno filozofima. Učinak toga je širenje relevancije metafizozofskih pitanja preko granica same filozofije u područje metametodoloških refleksija znanosti u rasponu od humanističkih i društvenih do prirodnih tako da se problem interdisciplinarnosti u drugim znanostima može uzeti kao izdanak opće problematike metafizozofije.

Na toj podlozi, peti okrugli stol nastavnika i studenata Odsjeka za filozofiju posvećen je spomenutim, neprekidno aktualnim pitanjima metafizozofije te poteškoćama koje se javljaju u odnosu filozofije i srodnih humanističkih, društvenih i prirodnih znanosti. U skladu s time, pozvali smo kolegice i kolege istraživače s Filozofskog fakulteta i drugih institucija da nam se pridruže prilozi koji se neposredno tiču problematizacije metodâ, historijskog razvoja filozofije i znanosti, njihovog mjesta u suvremenoj podjeli rada te njihove javne—političke, socijalne i kulturne—funkcije.

Tematikom i ciljevima petog Okruglog stola željeli smo također odati počast profesoru Hotimiru Burgeru, dugogodišnjem istaknutom članu Odsjeka za Filozofiju, preminulom 2018., čiji rad neposredno dotiče i metafizozofijsku problematiku. Tokom svoga dugogodišnjeg djelovanja na Odsjeku za filozofiju (1975–2013.) Hotimir Burger je i kao istraživač i kao nastavnik prošao dug tematski put od marksističkih studija, preko rasprava iz područja etike i filozofije tehnike do filozofske antropologije kojom se bavio sve do svoje posljednje knjige *Ljudsko odnošenje: studije o relacijskoj antropologiji* iz 2014. godine. Tematici metafizozofije posvetio je i svoj dugogodišnji rad u kolegiju “Uvod u filozofiju”. Držimo da su širina, ambicija i kvaliteta Burgerovih studija osobito poticajne u vremenu kada filozofija pokušava iznova razumjeti vlastiti status te obvezuju na daljnju raspravu i preko okvira ovog simpozija.

Navedenim temama okruglog stola nadovezujemo se na bogatu tradiciju kritičkog mišljenja Odsjeka za filozofiju, otvarajući pritom prostor dijaloga i argumentirane rasprave ne samo između različitih filozofskih, nego također i drugih teorijskih pogleda i pozicija.

Sabrani prilozi znatno su prošireni i razrađeni u odnosu na prezentacije izlagača i priloge diskusiji. Neki djelomice reflektiraju međusobne relacije i elemente dijaloga u obliku implicitnih ili eksplicitnih unakrsnih referenci, suglasnosti i bliskosti ili pak neslaganja i polemikâ, izraženih u usmenim izlaganjima na konferenciji.

this has proved questionable and worthy of polemics throughout the history of philosophy and theories of science. In those, the material for methodological polemics was not provided only by inner tensions and “family quarrels” among philosophers but also by the development of separate disciplines, considered sometimes as taking over the job that previously belonged exclusively to philosophers. An effect of this development is the increasing relevance of metaphilosophical issues across the borders of philosophy into the realm of meta–methodological reflections in various disciplines ranging from the humanities to the social and natural sciences, so that the very interdisciplinarity in other sciences might be taken as an outcome of metaphilosophy in general.

On this background, our Fifth Round Table is dedicated to the aforementioned everlasting topics in metaphilosophy, while particular attention is paid to the difficulties which arise between philosophy and the related humanities disciplines and social and natural sciences. In accordance with this aim, we invited our colleagues, professors and researchers from our Faculty and other institutions from Croatia and abroad to join us with contributions addressing research methods, historical developments of philosophy and the sciences, their place in the contemporary division of labor as well as their public—political, social, and cultural—function.

In choosing these topics and aims for our Fifth Round Table we also wished to pay tribute to Professor Hotimir Burger, who passed away in 2018, and whose work directly touches upon metaphilosophical issues. During his long career as a professor and researcher at the Department of Philosophy (1975–2013), professor Burger travelled a long thematic path from Marxian studies, through ethics and philosophy of technics to philosophical anthropology, upon which he focused his research up to his last 2014 book *Human Relating: Studies in Relational Anthropology*. Topics in metaphilosophy found their articulation in professor Burger’s long–running course Introduction to Philosophy, which he taught for over two decades to students of philosophy and other disciplines. It is our conviction that the wide range, profound ambition and the quality of elaboration characteristic of professor Burger’s studies is especially inspiring in a time when philosophy tries to understand its own status anew and they oblige us to further discussion beyond the scope of this symposium.

Radovi su priloženi na hrvatskom jeziku, s jednim prilogom na srpskom, te sažecima na engleskom jeziku. Također, prilozi su ostavljeni u specifičnim autorskim verzijama, s izdvojenom bibliografijom komentirane literature, uz minimum formalnog ujednačavanja, bez striktne uniformnosti u stilu citiranja i referiranja.

Izdavanje zbornika omogućeno je financijskim sredstvima Odsjeka za filozofiju i recenzirano od nezavisnih vanjskih stručnjaka.

Zbornik predstavlja peti nastavak u slijedu edicije *Radovi Odsjeka za filozofiju* čiji je cilj objavljivanje doprinosa s tematskih okruglih stolova i konferencija u Odsjeku, započetih prvim okruglim stolom "Aspekti *praxisa*" 2014. godine, u povodu 50. obljetnice časopisa *Praxis* i Korčulanske ljetne škole. ➡➡

The theme and topics of the 2019 round table on metaphilosophy build upon the rich tradition of critical thinking at the Department of Philosophy of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb, and aim to further broaden the space for dialogue and discussion not only between different philosophical, but also other theoretical perspectives and positions.

The papers are significantly expanded and elaborated compared to conference presentations and discussions. Thus, they partly reflect mutual relations and elements of dialogue in the form of implicit or explicit agreements and positional proximities as well as disagreements and controversies that were expressed during the conference.

The papers are in Croatian, with the exception of one in Serbian, each with an English abstract. Also, the papers are printed in their author's versions, each containing separate bibliography of commented works, with a minimum of formal unification but without a strict uniformity of quoting and referencing styles.

The publication of the volume is financed from the Department of Philosophy's own budget and the volume was reviewed by independent external scholars.

It is the fifth volume of *The Conference Proceedings of the Department of Philosophy*, a series that was initiated in 2014 with the first conference "Aspects of Praxis" to mark the 50th anniversary of the *Praxis* journal and Korčula Summer School. ➤➤
